

عهدنامه مودت مابین ایران و روسیه

منعقدہ درمسکو

مورخ هشتم حوت ۱۲۹۹ هجری مطابق ۲۶ فوریه ۱۹۲۱ میلادی

چون دولت ایران از یکطرف و دولت جمهوری اتحادی اشتراکی شوروی روسیه از طرف دیگر نهایت درجه مایل بودند که روابط محکم و حسنه همجواری و برادری در آتیه مابین ملتین ایران و روس برقرار باشد لهذا مصمم شدند که داخل مذاکره در این باب شده و برای این مقصود اشخاص ذیل را وکلای مختار خود نمودند.

از طرف دولت ایران علیقلی خان مشاورالممالک

از طرف دولت جمهوری اتحادی اشتراکی شوروی روسیه گه ارگی واسیلیویچ چیچرین و لومیخائیلویچ کاراخان

وکلای مختار پس از ارائه اعتبارنامه‌های خود که موافق قاعده و ترتیبات مقتضیه بوده در آنچه ذیلاً ذکر میشود توافق نظر حاصل نمودند.

فصل اول

دولت شوروی روسیه مطابق بیانیه های خود راجع به مبانی سیاست روسیه نسبت به ملت ایران مندرجه در مراسلات ۱۴ یا نوار ۱۹۱۸ (ضمیمه ۱) و ۲۶ ایون ۱۹۱۹ (ضمیمه ۲) یک مرتبه دیگر رسماً اعلان مینماید که از سیاست جابرانه که دولتهای مستعمراتی روسیه که برآده کارگران و دهاقین این مملکت سرنگون شدند نسبت به ایران تعقیب مینمودند قطعاً صرف نظر مینماید: نظر به آنچه گفته شد و باشتیاق به این که ملت ایران مستقل و سعادتمند شده و بتواند آزادانه در داریی خود تصرفات لازمه را بنماید دولت شوروی روسیه تمام معاهدات و مقاولات و قراردادهای را که دولت تزاری روسیه با ایران منعقد نموده و حقوق ملت ایران را تزییع مینمود ملغی و از درجه اعتبار ساقط شده اعلان مینماید.

فصل دوم

دولت شوروی روسیه از سیاست دولتهای روسیه تزاری که بدون رضایت ملل آسیا و به بهانه تامین استقلال ملل مزبوره با سایر ممالک اروپا درباب مشرق معاهداتی منعقد مینمودند که بالنتیجه منجر باستملاک آن میگردد اظهار تنفر مینماید این سیاست جنایت کارانه را که نه تنها استقلال ممالک آسیا را منهدم مینمود بلکه ملل زنده مشرق را طعمه حرص غارتگران اروپائی و تعدیات مرتب آنها قرار میداد دولت شوروی روسیه بدون هیچ شرطی نفی مینماید.

نظر بآنچه گفته شد و مطابق اصول مذکوره در فصل اول و چهارم این معاهده دولت شوروی روسیه استنکاف خود را از مشارکت در هر نوع اقدامی که منجر به تضعیف و محفوظ نماندن سیادت ایران بشود اعلان نموده و کلیه معاهدات و قراردادهای را که دولت سابق روسیه با ممالک ثالثی بضرر ایران و راجع به آن

منعقد نموده است ملغی و از درجه اعتبار ساقط میدانند.

فصل سوم

دولتین معظمتین متعاهدتین رضایت میدهند که سرحد مابین ایران و روسیه را مطابق تعیین کمیسیون سرحدی ۱۸۸۱ تصدیق و رعایت نمایند. ضمناً بواسطه عدم میلی که دولت شوروی روسیه از استفاده از ثمره سیاست غاصبانه دولت تزاری سابق روسیه دارد از انتفاع از جزائر عاشوراده و جزائر دیگری که در سواحل ولایت استرآباد ایران واقع میباشند صرف نظر کرده و همچنین قریه فیروزه را با اراضی مجاوره آن که مطابق قرارداد ۲۸ مای ۱۸۹۳ از طرف ایران به روسیه انتقال داده است به ایران مسترد میدارد. دولت ایران از طرف خود رضایت میدهد که شهر سرخس معروف به سرخس روس یا سرخس کهنه با ارضی مجاور آن که منتهی به رودخانه سرخس میشود در تصرف روسیه باقی بماند. طرفین معظمتین متعاهدتین با حقوق مساوی از رودخانه اترک و سایر رودخانه ها و آبهای سرحدی بهره مند خواهند شد و ضمناً برای تنظیم قطعی مسئله انتفاع از آبهای سرحدی و برای حل کلیه مسائل متنازع فیهای سرحدی و اراضی یک کمیسیون مرکب از نمایندگان ایران و روسیه معین خواهد شد.

فصل چهارم

با تصدیق اینکه هریک از ملل حق دارد مقدرات سیاسی خود را بلامانع و آزادانه حل نماید هریک از طرفین معظمتین متعاهدتین از مداخله در امور داخلی طرف مقابل صرف نظر کرده و جداً خودداری خواهد نمود.

فصل پنجم^۱

طرفین معظمتین متعاهدتین تقبل مینمایند که:

- (۱) از ترکیب و یا توقف تشکیلات و یا دستجات (گروپها) بهر اسم که نامیده شوند و یا اشخاص منفرد که مقصود تشکیلات و اشخاص مزبوره مبارزه با ایران و روسیه و همچنین با ممالک متحده با روسیه باشد در خاک خود ممانعت نمایند و همچنین از گرفتن افراد قشونی و یا تجهیزات نفرات برای صفوف قشون و یا قوا مسلحه تشکیلات مزبوره در خاک خود ممانعت نمایند.
- (۲) به کلیه ممالک و یا تشکیلات قطع نظر از اسم آن تشکیلات که مقصودشان مبارزه با متعاهد معظم باشد نباید اجازه داده شود که بخاک هریک از طرفین معظمتین متعاهدتین تمام آنچه را که ممکن است برضد متعاهد دیگر استعمال شود وارد نموده و یا عبور دهند.
- (۳) با تمام وسائلی که به آن دسترسی باشد از توقف قشون و یا قواء مسلحه مملکت ثالث دیگری در صورتیکه احتمال برود توقف قواء مزبوره باعث تهدید سرحدات و یا منافع و یا امنیت متعاهد

^۱ - نظر دولت شاهنشاهی دایر براینکه بعضی از فصول این عهدنامه از اعتبار افتاده است مکرر خاطرنشان شده و اینک نیز تأیید میگردد .

معظم دیگر میشود باید در خاک خود و متحدین خود ممانعت نمایند.

فصل ششم

طرفین معظمتین متعاهدتین موافقت حاصل کردند که هرگاه ممالک ثالثی بخواهند بوسیله دخالت مسلحه سیاست غاصبانه را در خاک ایران مجری دارند یا خاک ایران را مرکز حملات نظامی برضد روسیه قرار دهند و اگر ضمناً خطری سرحدات دولت جمهوری اتحادی شوروی روسیه و یا متحدین آنرا تهدید نماید و اگر حکومت ایران پس از اخطار دولت شوروی روسیه خودش نتواند این خطر را رفع نماید دولت شوروی حق خواهد داشت قشون خود را بخاک ایران وارد نماید تا اینکه برای دفاع از خود اقدامات لازمه نظامی را بعمل آورد دولت شوروی روسیه متعهد است که پس از رفع خطر بلاد رنگ قشون خود را از حدود ایران خارج نماید.

فصل هفتم

نظر باینکه ملاحظات مذکوره در فصل ششم میتواند همچنین در باب امنیت در بحر خزر مورد پیدا نماید لهذا طرفین معظمتین متعاهدتین موافق هستند که اگر در جزء افراد بحریه ایران اتباع دولت ثالثی باشند که از بودن خود در بحریه ایران برای تعقیب مقاصد خصمانه نسبت به روسیه استفاده نمایند دولت شوروی روسیه حق خواهد داشت که انفصال مضره مزبوره را از دولت ایران بخواهد.

فصل هشتم

دولت شوروی روسیه انصراف قطعی خود را از سیاست اقتصادی که حکومت تزاری روسیه در شرق تعقیب مینمود و بدولت ایران نه از نقطه نظر توسعه اقتصادی و ترقی ملت ایران بلکه برای اسارت سیاسی ایران پول میداد اعلان مینماید.

بنابراین دولت شوروی روسیه از هر نوع حقوق خود نسبت بقروضی که دولت تزاری به ایران داده است صرف نظر کرده و اینگونه استقراض ها را نسخ شده و غیرقابل تادیه می‌شمارد و همچنین دولت شوروی روسیه از تمام تقاضاهای راجع بانقاع از عوائد مملکتی ایران که وثیقه استقراض های مذکوره بودند صرف نظر مینماید.

فصل نهم

دولت شوروی روسیه نظر به اعلان نفی سیاست مستعمراتی سرمایه داری که باعث بدبختیها و خون ریزیهای بیشمار بوده و میباشد از انتفاع از کارهای اقتصادی روسیه تزاری که قصد از آنها اسارت اقتصادی ایران بوده صرف نظر مینماید.

بنابراین دولت شوروی روسیه تمام نقدینه و اشیاء قیمتی و کلیه مطالبات و بدهی بانک استقراضی ایران را و همچنین کلیه دارائی منقول و غیرمنقول بانک مزبور را در خاک ایران به ملکیت

کامل ایران واگذار مینماید.

توضیح آنکه در شهرهائیکه مقرر است قونسولگریهای روسیه تأسیس شوند و در آنجاها خانه‌های متعلقه به بانک استقراضی ایران وجود داشته و مطابق همین فصل منتقل بدولت ایران میشود دولت ایران رضایت میدهد که یکی از آن خانه‌ها را مجاناً برای استفاده مطابق انتخاب دولت شوروی روسیه برای محل قونسولگری روسیه واگذار نماید.

فصل دهم

دولت شوروی روسیه کوشش سیاست مستعمراتی دنیا را که درساختن راهها و کشیدن خطوط تلگرافی در ممالک غیر برای تأمین نفوذ نظامی خود برتوسعه تمدن ملل ترجیح میدهد نفی کرده و مایل است که وسایل مراودات و مخابرات که برای استقلال و تکمیل تمدن هرملتی لزوم حیاتی دارد باختیار خود ملت ایران واگذارده شود و ضمناً هم بقدر امکان خسارات وارده به ایران بواسطه قشون دولت تزاری جبران شود لهذا دولت شوروی روسیه موسسات روسی ذیل را بلاعوض بملکیت قطعی ملت ایران واگذار مینماید.

الف - راههای شوسه از انزلی به تهران و از قزوین به همدان با تمام اراضی و ابنیه و اثاثیه متعلق براههای مذکوره.

ب - خطوط راه آهن از جلفا به تبریز و از صوفیان به دریاچه ارومیه با تمام ابنیه و وسایل نقلیه و متعلقات دیگر.

ت - اسکله ها و انبارهای مال التجاره و کشتیهای بخاری و کرجیها و کلیه وسایل نقلیه در دریاچه ارومی با تمام متعلقات آنها.

ث - تمام خطوط تلگرافی و تلفونی با تمام متعلقات و ابنیه و اثاثیه که درحدود ایران بتوسط دولت سابق تزاری ساخته شده است.

ج - بندر انزلی (پر) با انبارهای مال التجاره و کارخانه چراغ برق و سایر ابنیه.

فصل یازدهم

نظر باینکه مطابق اصول بیان شده در فصل اول این عهدنامه ، عهدنامه منعقد در دهم فورال ۱۸۲۸ مابین ایران و روسیه در ترکمان چای نیز که فصل هشتم آن حق داشتن بحریه را در بحر خزر از ایران سلب نموده بود از درجه اعتبار ساقط است لهذا طرفین معظمتین متعاهدتین رضایت میدهند که از زمان امضاء این معاهده هردو بالسویه حق کشتی رانی آزاد در زیر بیرقهای خود در بحر خزر داشته باشند.

فصل دوازدهم

دولت شوروی روسیه پس از آنکه رسماً از استفاده از فواید اقتصادی که مبتنی برتفوق نظامی بوده صرف نظر نمود اعلان مینماید که علاوه بر آنچه در فصول نه و ده ذکر شد سایر امتیازات نیز که دولت سابق تزاری عنفاً برای خود و اتباع خود از دولت ایران گرفته بود از درجه اعتبار ساقط میباشد.

دولت شوروی روسیه از زمان امضاء این عهدنامه تمام امتیازات مذکوره را اعم از آنکه بموقع اجراء گذارده شده باشند و یا گذارده نشده باشند و تمام اراضی را که بواسطه آن امتیازات تحصیل شده‌اند بدولت ایران که نماینده

ملت ایران است واگذار مینماید.

از اراضی و مایملکی که در ایران متعلق به دولت تزاری سابق بوده محوطه سفارت روس در طهران و در زرگنده با تمام ابنیه و اثاثیه موجوده در آنها و همچنین محوطه ها و ابنیه و اثاثیه جنرال قونسولگریها و قونسولگریها و ویس قونسولگریهای سابق روسیه در ایران در تصرف روسیه باقی میماند.

توضیح آنکه دولت شوروی روسیه از حق اداره کردن قریه زرگنده که متعلق به دولت سابق تزاری بود صرف نظر مینماید.

فصل سیزدهم

دولت ایران از طرف خود وعده میدهد که امتیازات و مایملکی را که مطابق این عهدنامه به ایران مسترد شده است بتصرف و اختیار و یا استفاده هیچ دولت ثالث و اتباع دولت ثالثی واگذار ننموده و تمام حقوق مذکوره را برای رفاه ملت ایران محفوظ بدارد.

فصل چهاردهم

با تصدیق اهمیت شیلات سواحل بحر خزر برای اعاشه روسیه دولت ایران پس از انقضای اعتبار قانونی تقبلات فعلی خود نسبت به شیلات مزبوره حاضر است که با اداره ارزاق جمهوریت اتحادی اشتراکی شوروی روسیه قراردادی درباب صیدماهی با شرایط خاصی که تا آن زمان معین خواهد شد منعقد نماید.

همچنین دولت ایران حاضر است که با دولت شوروی روسیه داخل مطالعه وسائلی که حالیه نیز تا رسیدن موقع شرایط مذکوره در فوق امکان رساندن مواد شیلات مزبوره را به روسیه در نظر ادارات ارزاق جمهوری اشتراکی روسیه تامین بنماید بشود.

فصل پانزدهم

دولت شوروی روسیه نظر باصول اعلام شده خود در باب آزادی عقاید مذهبی مایل است به تبلیغات مذهبی که مقصود باطنی از آن اعمال نفوذ سیاسی در توده مردم و کمک بدسایس سبانه تزاری بوده در ممالک اسلامی خاتمه دهد.

بنا براین دولت شوروی روسیه انحلال تمام هیئت های روحانی را که در ایران دولت سابق تزاری تاسیس کرده بود اعلان مینماید و اقدام خواهد نمود که بعدها از روسیه به ایران اینگونه هیئت ها اعزام نشوند .

دولت شوروی روسیه اراضی و ابنیه و دارائی هیئت ارتودکس را در ارومیه و همچنین تمام دارائی سایر موسسات سنخ هیئت مزبوره را بلاعوض بملکیت دائمی ملت ایران که دولت ایران نماینده آن است واگذار مینماید دولت ایران اراضی و ابنیه و دارائی مزبور را بمصرف ساختن مدارس و سایر موسسات معارفی خواهد رساند.

فصل شانزدهم

نظر بمندرجات مراسله دولت شوروی بتاريخ ۲۵ ايون ۱۹۱۹ (ضمیمه ۲) راجع بابطال قضاوت قونسولها اتباع روسیه ساکن ایران و همچنین اتباع ایران ساکن روسیه از تاریخ امضاء این معاهده دارای حقوق متساوی با سکنه محلی بوده و محکوم قوانین مملکت متوقف فیها خواهند بود و به تمام کارهای قضائی آنها در محاکم محلی رسیدگی خواهد شد.

فصل هفدهم

اتباع ایران در روسیه و همچنین اتباع روسیه در ایران از خدمت نظامی و تأدیه هر نوع مالیات نظامی یا عوارض نظامی معاف هستند.

فصل هیجدهم

اتباع ایران در روسیه و اتباع روسیه در ایران در آزادی مسافرت در داخله مملکت دارای حقوقی میباشند که باتباع دول کامله الوداد بغیر از دول متحده با روسیه واگذار میشود.

فصل نوزدهم

طرفین معظمتین متعاهدتین در مدت قلیلی پس از امضاء این عهدنامه اقدام در تجدید روابط تجارتي خواهند نمود. وسائل تنظیم واردات و صادرات مال التجاره و تأدیه قیمت آن و همچنین طرز دریافت و میزان حقوق گمرکی که از طرف ایران برمال التجاره روسی تعلق میگیرد مطابق قرارداد خاص تجارتي که بوسیله کمیسیون خاص از نمایندگان طرفین تشکیل خواهد شد معین خواهد گردید.

فصل بیستم

طرفین معظمتین متعاهدتین متقابلاً بهمديگر حق ترانزیت میدهند که از طریق ایران و یا طریق روسیه بممالک ثالثی مال التجاره حمل نمایند. ضمناً برای مال التجاره حمل شده عوارض بیش از آنچه از مال التجاره دول کامله الوداد غیر از ممالک متحده با جمهوری اتحاد شوروی روسیه اخذ میشود نباید تعلق بگیرد.

فصل بیست و یکم

طرفین معظمتین متعاهدتین در اقل مدت پس از امضاء این عهدنامه اقدام در استقرار روابط تلگرافی و پستی مابین ایران و روسیه خواهند نمود شرایط روابط مذکوره در قرارداد خاص پستی و تلگرافی معین خواهد شد.

فصل بیست و دوم

برای تثبیت روابط و دادیه همجواری و تهیه موجبات درک حسن نیت همدیگر که پس از امضاء این عهدنامه فیما بین برقرار میشود هر یک از طرفین معظمین متعاهدتین در پایتخت طرف مقابل نماینده مختار خواهند داشت که چه در ایران و چه در روسیه دارای حق مصونیت خارج از مملکت (اکستری توریالیته) و سایر امتیازات مطابق قوانین بین‌المللی و عادات و همچنین قواعد و مقررات جاریه در مملکتین نسبت به نمایندگان سیاسی خواهند بود.

فصل بیست و سوم

طرفین معظمین متعاهدتین به نیت توسعه روابط مملکتی متقابلاً در نقاطی که برضایت طرفین معین خواهد شد تأسیس قونسولگریها خواهند نمود حقوق و صلاحیت قونسولها در قرارداد مخصوصی که بلا تأخیر پس از امضاء این عهدنامه منعقد خواهد شد و همچنین مطابق قواعد و مقررات جاریه در هر دو مملکت نسبت به موسسه قونسولها معین خواهد شد.

فصل بیست و چهارم

این عهدنامه باید در ظرف سه ماه تصدیق شود مبادله تصدیق نامه ها در شهر طهران حتی الامکان در مدت خیلی بعمل خواهد آمد.

فصل بیست و پنجم

این عهدنامه بزبان فارسی و روسی در دو نسخه اصلی نوشته شده در موقع تفسیر آن هر دو نسخه معتبر میباشد.

فصل بیست و ششم

این عهدنامه فوراً پس از امضاء دارای اعتبار خواهد شد. برای تصدیق آنچه گفته شد امضاء کنندگان ذیل این عهدنامه را امضاء کرده و بامهار خود ممهور نمودند در شهر مسکو در ۲۶ فورال ۱۹۲۱ تحریر شد.

امضاء :
مشاور الممالک

امضا : گه ارگی چیچرین
ل . کاراخان

(ضمیمه ۱)

ترجمه مراسله کمیسر ملی خارجه روس بسفارت ایران

در روسیه

مورخه ۱۴ یانوار ۱۹۱۸ نمره ۱۳۷

پطر گرداد

آقای وزیر مختار

نظر باینکه ملت ایران در باب آتیه قرارداد انگلیس و روس ۱۹۰۷ در شبهه است افتخار دارم که بنام دولت شوروی جمهوری روسیه مراتب ذیل را باطلاع شما برسانم. کاملاً موافق با اصول سیاست بین‌الملل که دومین مجمع شوراهای تمام روسیه در تاریخ ۲۶ اکتبر ۱۹۱۷ مقرر داشته است - شورای کمیسرهای ملی اعلان مینماید که قرارداد انگلیس و روس ۱۹۰۷ نظر بآنکه برعلیه آزادی و استقلال ملت ایران بوده است یکباره والی الابد ملغی است.

شورای کمیسرهای ملت نیز اعلان مینماید که تمام قراردادهای مقدم بر قرارداد مزبور واسبق از آن که حقوق ملت ایران را نسبت به موجودیت آزاد و مستقل خود بهرمناسبتی که باشد محدود و یا تقلیل نماید ملغی و از درجه اعتبار ساقط است.

اما راجع به قشون روس که هنوز مراجعت نکرده و موجب زحمت ملت ایران هستند تمنا دارم مطمئن شوید آقای وزیر مختار که این مطالب برخلاف اراده ما و بواسطه جهالت یک قسمت از سربازها و سوء اراده عناصر ضد انقلابی صاحب منصبان آنها است. حکومت شوروی از طرف خود برای آزاد کردن ایران از مامورین سابق (تزاری) و (بورژوازی) (امپریالیست) که بطور تساوی دشمن های ملت ایران و ملت روس هستند اقدامات لازمه خواهد نمود. تمام اتباع روس که بواسطه عملیات مخالف قانون و رفتار شدیدی نسبت باهالی ایران مقصر شده باشند دچار تمام سختیهای قوانین انقلابی خواهند شد. حکومت شوروی نیز در حدود روابط بین الملل مساعی ممکنه خود را صرف نائل شدن به تخلیه کامل ایران از قشون عثمانی و انگلیس خواهد نمود. نهایت امیدواری بنزدیک شدن موقعی داریم که ملل حکومتهای خود را مجبور خواهند کرد که خاتمه بفشارهای وارده بملت ایران داده و ملت ایران خود قادر خواهد گردید که آزادانه قوای خود را در حدود ممالک خود توسعه دهد.

در هر حال شورای کمیسرهای ملی خود را مجاز بروابطی با ملت ایران میدانند که فقط مبنی برضا و احترام ملل باشد.

کمیسر ملی امور خارجه - تر تسکی

(ضمیمه ۲)

ترجمه مراسله کمیسر ملی امور خارجه روسیه به رئیس الوزراء ایران

کمیساریای ملی امور خارجه جمهوری شوروی متحده

اجتماعی روسیه، شعبه شرق

مورخه ۲۶ ایون ۱۹۱۹ نمره ۱۷۸۷

رئیس الوزراء دولت ایران - طهران

آقای وزیر

کمیسر ملی سابق امور خارجه در طی مراسله خود مورخه ۱۴ یانوار ۱۹۱۸ نمره ۱۳۷ که بعد در نمره ۱۱ (اخبار کمیته اجرائیه مرکزی شورای نمایندگان کارگران و سربازان و دهاقین کل روسیه) در همان سال درج شده اصول مبانی سیاست روسیه شوروی را نسبت به ایران اطلاع داده است.

در تکمیل اصول مندرجه در این مراسله مبنی بر الغاء ابدی تمام عهود و قراردادهائیکه دولت شوروی روسیه عنفا بر ایران تحمیل نموده یا اینکه با اصل استقلال و مصونیت ایران مخالفت داشته و یا اینکه آزادی در ترقی و انجام منظور ملت ایران را در اراضی متصرفه و دریاهاى مجاوره خود محدود و یا تضییق می نموده است کمیساریای ملی امور خارجه دولت جمهوری شوروی متحده اجتماعی روسیه حالیه نیز اظهار مینماید که کاملاً حاضر است برای انعقاد عهود جدیده و قراردادهای قنسولگری و مقاولات دیگر مبتنی بر اصول آزادی مقاوله و احترام متقابل ملتین با دولت ایران داخل مذاکره شود.

نظر باینکه قشون دولت های سابق روسیه بمعیت دستجات نظامی (اشغال کننده) عثمانی و انگلیس شمال ایران را ویران کرده اند و مسئولیت این خرابی تماماً متوجه دول سرمایه دار انگلیس و عثمانی و روسیه تزاری میباشد دولت شوروی روسیه که نسبت به ایران ستمدیده از دول متحده استعماری (امپریالیستی) دارای احساسات نیکخواهانه است مایل میباشد خسارت وارده بایران را بتوسط دستجات روس از روی انصاف جبران نماید و تصور میکنند که دولت ایران تکیه بمعاضدت ملت ایران نموده وسائلی بدست آورد که از دولت استعماری انگلیس نیز خساراتی را که بایران وارد آورده است مطالبه نماید.

نظر بمیلی که دولت شوروی به جبران خسارات وارده بملت ایران دارد اعلام مینماید که:

۱ - تمام قروض ایران که بدولت تزاری داشته است ملغی میشود.

۲ - روسیه الی الابد بهرگونه مداخله خود در عوائد ایران از قبیل عوائد گمرکی و تلگرافی و پستی و مالیاتی و غیرها خاتمه میدهد.

۳ - بحر خزر پس از پاک شدن از سفائن قطاع الطریق امپریالیزم انگلیس برای کشتی رانی در تحت بیرق ایران آزاد اعلان خواهد شد.

۴ - سرحدات روسیه شوروی با ایران مطابق اراده آزاد سکنه سرحدی معین خواهد شد.

۵ - تمام امتیازات دولتی روس و امتیازات اتباع آن باطل و از درجه اعتبار ساقط است.

۶ - بانک استقراضی ایران باتمام متعلقات ارضی و شعبات خود در ایران ملک ملت آزاد ایران اعلان میشود.

۷ - خط تلگرافی مابین مشهد و سیستان باخطوط تلگرافی ناحیه استرآباد و راه شوشه انزلی طهران باتمام راه

های شوسه و ابنیه متعلق به آنها که در موقع جنگ ۱۹۱۴-۱۹۱۸ قشون روس در مدت توقف خود در ایران ساخته پرت انزلی با تمام منضمات آن از قبیل کارخانه چراغ برق و چراغها و سدها و ادوات دیگر و غیره‌ها، راه‌آهن جلفا تبریز با شعبه صوفیان باتمام ادوات و اثاثیه و ابنیه متعلقه بآن و امثال آن و همچنین تمام ادارات پستی خطوط تلگرافی و تلفنی روسیه در ایران برای استفاده و ملکیت ملت آزاد و مستقل ایران واگذار میشود.

تأدیه حقوق مستخدمین و کارگران موسسات مذکوره برعهده ملت ایران است.

۸ - حق قضاوت سابق قنسولها کاملاً باطل میشود.

۹ - میسیون روحانی ارومیه منحل میگردد.

۱۰ - تمام اتباع روسیه مقیمین ایران مکلف هستند کلیه عوارض و مالیاتها را بالسویه مانند اهالی محل تأدیه نمایند در صورتیکه این عوارض و مالیاتها مطابق قانون و برای رفع احتیاجات ملت برقرار شده باشند.

۱۱ - دولت روسیه حاضر است که با دولت ایران مشترکاً مسئله راجع به حق مالکیت اراضی اتباع روس در ایران و طرز اجاره کردن و تأدیه مالیات و امثال آنرا مطرح نموده با رعایت حفظ منافع ملتین ایران و روس حل نماید.

۱۲ - سرحد ایران و روس برای عبور آزاد و حمل مال التجاره باز میشود بایران اجازه ترانزیت مال التجاره از روسیه داده میشود که از هر جا بخواهد و هر چه بخواهد حمل نماید.

۱۳ - دولت شوروی روسیه حاضر است که متفقاً با دولت ایران تعرفه‌های حمل و نقل مال التجاره ایران را بوسیله وسائل نقلیه روسیه از قبیل راه آهن و یا کشتی و امثال آن ترتیب دهد.

۱۴ - روسیه از هر نوع مشارکت در تشکیل قواء نظامی در خاک ایران صرف نظر مینماید.

۱۵ - دولت روسیه بانحلال کار گذاریها رضایت میدهد.

۱۶ - بایران حق داده میشود که در کلیه شهرها و نقاط روسیه شوروی و همچنین در ترکستان و ماوراء بحر خزر و در بخارا و خیوه متحده با روسیه قنسولهای خود را تعیین نماید.

کمیساریای ملی امور خارجه دولت شوروی روسیه مطالب مشروح فوق را رسماً اعلام و پیشنهاد نموده اطمینان کامل دارد که این قدم دولت شوروی روسیه دوره تازه‌ای را در تاریخ روابط روسیه و ایران افتتاح نموده و ملت انقلابی روسیه سلام برادرانه خود را بایران فرستاده و صمیمانه آرزومند است که ملت ایران بار ظلم و فشار انگلیسها و دول مستعمراتی متحده دیگر را که قصدشان خفه کردن قطعی ایران دست و پا بسته است از شانه‌های فرسوده خود دور اندازد.

ملت روس یقین دارد که ملت سی کروری ایران نمیتواند بمیرد و همچو ملتی با چنین گذشته با عظمت و افتخار که در صفحات تاریخ و تمدنش نام اشخاصی ثبت شده است که کلیه دنیای متمدن بالاستحقاق در مقابل آنان سرفرود می‌آورد با یک جنبش توانائی از خوب چندین صدساله بیدار شده وجود یغماگران رذل را برطرف کرده برادرانه داخل در صفوف ملل متمدن آزاد شده برای سعادت نوع بشر خدمات درخشان جدید خواهد نمود.

کمیسر ملی امور خارجه جمهوری اشتراکی اتحادی شوروی روسیه

چیچرین